

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ФАХІВЦЯ

Олександренко К.В. (Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна)

Конкурентоздатність спеціаліста - це свого роду показник якості вузівської професійної підготовки і можливості реалізації професійних і особистісних якостей випускника вузу в інтересах суспільства і у власних інтересах. Без сумніву, робота з підготовки кадрів повинна бути не лише якісною, але й інноваційною.

Загалом характер освіти повинен ставати все більше професійно-орієнтованим. Проблему професійної компетенції потрібно вирішувати разом з глобальними завданнями освіти, з проблемами якості вищої освіти.

Для майбутнього фахівця важливими є професійні якості, які формуються на основі професійного мислення (що дозволяє проникати у суть науково-педагогічних явищ і приймати оптимальні, у тому числі нестандартні, рішення питань), емоційно-вольові прояви (емоції, почуття, професійна чутливість, вольові акти, способи їх вираження і досягнення), способи діяльності і поведінки (педагогічна і методична культура, уміння, навички, прийоми, стиль поведінки), глибокі і різносторонні знання (факти, закономірності, закони у загальногуманітарній і професійній сфері), досвід вирішення професійних проблем.

І особистісні якості: психологічні (емоційність, автентичність, відкритість стосовно інших і нової інформації; терпимість, інтуїція, оптимізм), мислительні (аналітичність, рефлексивність, швидкість реакції, креативність, спостережливість, критичність мислення), поведінкові (комунікативність, ініціативність, здатність до імпровізації, відповідальність).

Разом із тим помилково думати, що у кожній конкретній професії існує один-єдиний стандартний зразок спеціаліста, який відповідає вимогам певної професії, і що до такого стандарту потрібно "підганяти" кожного студента. Тому, очевидно, окрім моделі підготовки, важливо орієнтуватись у тому, як розвивається людина у світі конкретної і суміжної професії, потрібно глибше вивчати і аналізувати професійні, педагогічні, соціальні і інші вимоги людини і суспільства до професії, так само, як і психологічні вимоги конкретної професії до людини.

Модель конкурентоздатного спеціаліста не може створюватись і вивчатись поза системою, яка включає модель підготовки спеціаліста і модель діяльності спеціаліста. При цьому під моделлю підготовки спеціаліста ми розуміємо реалізацію мети і завдань вищої професійної освіти. Модель діяльності спеціаліста передбачає аналіз сфери конкретної професійної діяльності (мета, предмет, засоби, способи діяльності), аналіз професійних функцій, аналіз найбільш частих помилок, труднощів у професійній діяльності.

У професії майбутнього перекладача виявляється кілька професійних сфер, у яких є взаємодія тих чи інших професійно-особистісних властивостей і компетенції спеціаліста. Сфери професійної діяльності спеціаліста-перекладача свідчать про масштабність і комплексність його професійної компетенції. Об'єм професійної компетенції постійно збільшується, якщо діяльність спеціаліста не вузько направлена, а вимагає прояву випереджуючої компетенції.

Процес і принципові зміни методів навчання мови, без сумніву, пов'язані із новаціями в області психології особистості і групи. Сьогодні відчутні помітні зміни у свідомості людей і психологічний чинник у навчанні мови виходить на лідируючі позиції. Автентичність спілкування, виражені вимоги і претензії, взаємовигода, повага до свободи інших людей - ось набір неписаних правил побудови конструктивних стосунків у системі "викладач-студент".

Мова як явище складне і багатоаспектне може вивчатись із найрізноманітніших точок зору.

Аспектне вивчення мови і мовленнєвої діяльності привело до виявлення чотирьох основ методики викладання мови, а точніше, чотирьох методичних концепцій викладання і вивчення мови: практичного мовознавства, лінгводидактики, лінгвопсихології і лінгвопедагогіки.

У основі такого підходу лежить розуміння мови як реального і повноцінного засобу спілкування, а отже, - усі мовні компоненти - усне і письмове мовлення: аудіювання, говоріння, читання і письмо - потрібно розвивати у майбутніх фахівців планомірно і гармонійно. Такий комплексний підхід у першу чергу спрямований на те, щоб розвивати у студентів здатність розуміти і репродуктувати висловлювання.

Відомо, що з часом змінюються слова і форми - мовленнєва діяльність породжує нові незвичайні форми, значення слів розширюються або звужуються, оскільки мова - це відкрита система.

В основі лексики як якоїсь системи, - відзначав Л.В. Щерба, - лежить поняття окремого слова, яке врешті решт відіграє не менш важливу роль і у граматиці, а тому вимагає деяких роз'яснень, оскільки поряд із реченням є одним із найбільш спірних понять у мовознавстві [1, 99].

Значення слова може бути і своє - лексичне, і взяте із граматичної категорії (предмет чи дія), і може бути відображенням контексту, у якому воно використовується, привертаючи увагу незвичним відтінком думки.

Неможливо передати точне і найбільш загальне значення конкретного слова, не беручи до уваги зв'язок із іншими словами, образами, культурою. Один із найсерйозніших і всеохоплюючих методів вивчення мови - лінгвокультурологічний, який передбачає апеляцію до такого компонента, як культурне середовище. Доведено, що мова втрачає життя, коли викладачі і студенти ставлять за мету оволодіти лише лексико-граматичними формами. Відомий психолог Б.Г. Ананьєв сказав: "Особистість - це продукт культури" [2,36].

Культура - це продукт соціальної активності людей. Вона має історичний генезис і відіграє певну роль у становленні окремої особистості. Мова - це теж продукт культури.

Лінгвокультурологічний метод бере до уваги той факт, що 42 % помилок як лексичних, так і граматичних, знаходяться у середині того, що вивчаємо. Раніше стежили за правильністю мовлення; тепер, окрім цього, прагнуть підвищувати його змістовність [3, 107].

Тому таким важливим є значення інформації, яка передається, комунікативний рівень, оскільки у будь-якому випадку кінцева мета спілкування - бути зрозумілим для інших. Ось чому лінгвокультурологічний напрям у навчанні мов ставить за мету забезпечення міжкультурного спілкування і взаєморозуміння між партнерами. Лінгвокультурологія досліджує мову з метою виявлення у ній національно-культурної семантики, а отже їй властива лінгвістична природа; у лінгвокультурології розробляються методичні прийоми і способи закріплення цієї семантики на заняттях з мови, тобто для неї характерна також і лінгводидактична приналежність. Однак лінгвокультурологію не можна сприймати як просте, механічне поєднання двох дослідницьких предметів - мовознавства і методики. Справа у тому, що аналіз національно-культурної семантики у лінгвокультурології проводиться заради її включення у навчальний процес.

Комунікативний аспект навчання є одним із основних у методиці викладання. Врахування комунікативних потреб тих, кого навчають, вимагає від викладача навчати їх не лише системної організації мови, але і вміння конструювати самостійні монологічні висловлювання на певну тему. Увесь комплекс лексико-граматичних вправ допомагає створити мовне середовище, у якому повинні діяти студенти: читати, спілкуватись, брати участь у рольових іграх, висловлювати свої думки, робити висновки. Комунікативні аспекти орієнтовані на розвиток не лише мовних знань, але і на підвищення креативності і загального світогляду студентів.

Для формування творчої мислячої і діяльної особистості необхідна така організація пізнавальної діяльності, при якій студенти постійно і цілеспрямовано залучаються викладачем до процесу пошуку переконливих, доказових рішень, особистісно значимих комунікативних завдань; завдяки цьому вони вчаться самостійно здобувати нові знання, застосовувати раніше засвоєні і оволодівають досвідом і способами творчої діяльності.

Використання багаторівневих аспектів у навчальному процесі (лексико-граматичного, лінгвокультурологічного, комунікативно-прагматичного) дає можливість розвитку окремої особистості, впливає на її світогляд, систему цінностей, самоідентифікацію, вміння самостійно мислити, сприяють формуванню навичок, необхідних людині у сучасному діловому житті.

Література

1. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. - М.: Просвещение, 1974.
2. Ананьев Б.Г. Психологическая наука в СССР. - М.: Педагогика, 1977.
3. Грицай С.Ю. Лингвокультурологический и коммуникативно-прагматический аспекты в преподавании русского языка как иностранного //Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках. - Днепропетровск: «Пороги», 2005.